

SUUNNITELMA IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN TUKEMISEKSI 2021–2026

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Loviisan ikääntyneet lukuina	4
2.1	Väestöennuste.....	4
2.2	Palvelurakenne.....	4
3	Ikäystävällinen Loviisa	6
3.1	Osallisuus.....	7
3.2	Ikäihmiset kulttuuri-, liikunta- ja sivistyspalveluiden käyttäjinä.....	7
3.3	Haavoittuvassa asemassa olevat ikäihmiset.....	7
4	Asiakkaiden saamat avopalvelut	8
4.1	Neuvonta ja ohjaus.....	8
4.2	Ikäneuvola.....	8
4.3	Kuntoutuspalvelut.....	8
4.4	Kotihoito.....	8
4.5	Omaishoito.....	8
5	Asiakkaiden saamat asumispalvelut	9
5.1	Osallisuuden edistäminen asumispalveluissa.....	9
5.2	Itsemääräämisoikeuden ulottuvuuksia.....	9
5.3	Toimintakyvyn arviointi.....	10
6	Muuttuva henkilöstörakenne senioripalveluissa	10
7	Arviointi ja mittarit	10
8	Lähteet	11

1 Johdanto

Jokaisen kunnan on vanhuspalvelulain (lain ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista 980/2012) mukaan laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi ja vanhusten tarvitsemien palveluiden ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnittelussa on asetettava etusijalle kotona asumisen ja kuntouttamisen toimenpiteet.

Loviisan kaupunki on laatinut ikäpoliittisen strategian vuosille 2013–2020. Toimintaa on kehitetty tuloksellisesti, ja tavoitteet on saavutettu. Vuonna 2020 päätettiin laatia Ikäihmisten toimintakyvyn suunnitelma vuosille 2021–2026, jotta voidaan nostaa Loviisan ikäihmisten toimintakykyä ja koettua elämänlaatua ennestään. Suunnitelma noudattaa Loviisan kaupungin huhtikuussa 2021 päivitettyä strategiaa.

Suunnitelma noudattaa valtakunnallisia suosituksia ja ohjeita ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Loviisan kaupunki osallistuu Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen valmisteluun rakenneuudistuksen ja tulevaisuuden sote-keskus hankkeen linjausten mukaisesti. Hankkeissa kehitetään palveluita sekä henkilöstön työn ja toiminnan edellytyksiä. Valtion rahoittama rakenneuudistus ja tulevaisuuden sote-keskus hankkeen yhtenä tavoitteena on luoda palvelurakenteeseen liittyviä tavoitteita tulevalle hyvinvointialueelle, johon kuuluvat kaikki Itä-Uudenmaan kunnat.

Suunnitelman laatimisessa on käytetty alkuvuonna 2021 toteutettua hyvinvointikyselyä ja siinä yli 65-vuotiaiden antamia vastauksia. Suunnitelman laatimisessa on käytetty myös syksyllä 2020 toteutetun senioripalveluiden asiakastytyväisyyskyselyn tuloksia. Lisäksi valmistelussa on käytetty Loviisan kaupungin eri suunnitelmia ja ohjeita. Suunnitelman lopussa luetellaan työtä ohjanneet asiakirjat.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi sisältää tavoitteita ja toimenpiteitä laaja-alaisesti, ja suunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään jakson aikana. Suunnitelman laatimista on johtanut perusturvalautakunnan valitsema ohjausryhmä, ja käytännön toteutuksesta on vastannut työryhmä ja eri aiheiden ympärille kootut työpajat. Liitteenä asiakirjassa on toteutus suunnitelma.

Työryhmän jäseninä ovat toimineet perusturvakeskuksen työntekijöitä (Ulrika Lundberg, Monica Sund, Satu Nybondas, Kirsimaria Määttä, Camilla Söderholm, Päivi Hämäläinen, Carita Schröder). He ovat osallistuneet myös ohjausryhmän työskentelyyn. Ohjausryhmän jäseninä ovat myös toimineet perusturvalautakunnan ja kaupunginvaltuuston jäseniä (Eva Sederholm, Päivi Bärlund, Nina Björkman-Nystén, Ilkka Relander). Työpajoihin kutsuttiin lisäksi mukaan asiakkaita, yhteistyökumppaneita, muita kaupungin työntekijöitä ja viranhaltijoita eri alueilta.

2 Loviisan ikääntyneet lukuina

2.1 Väestöennuste

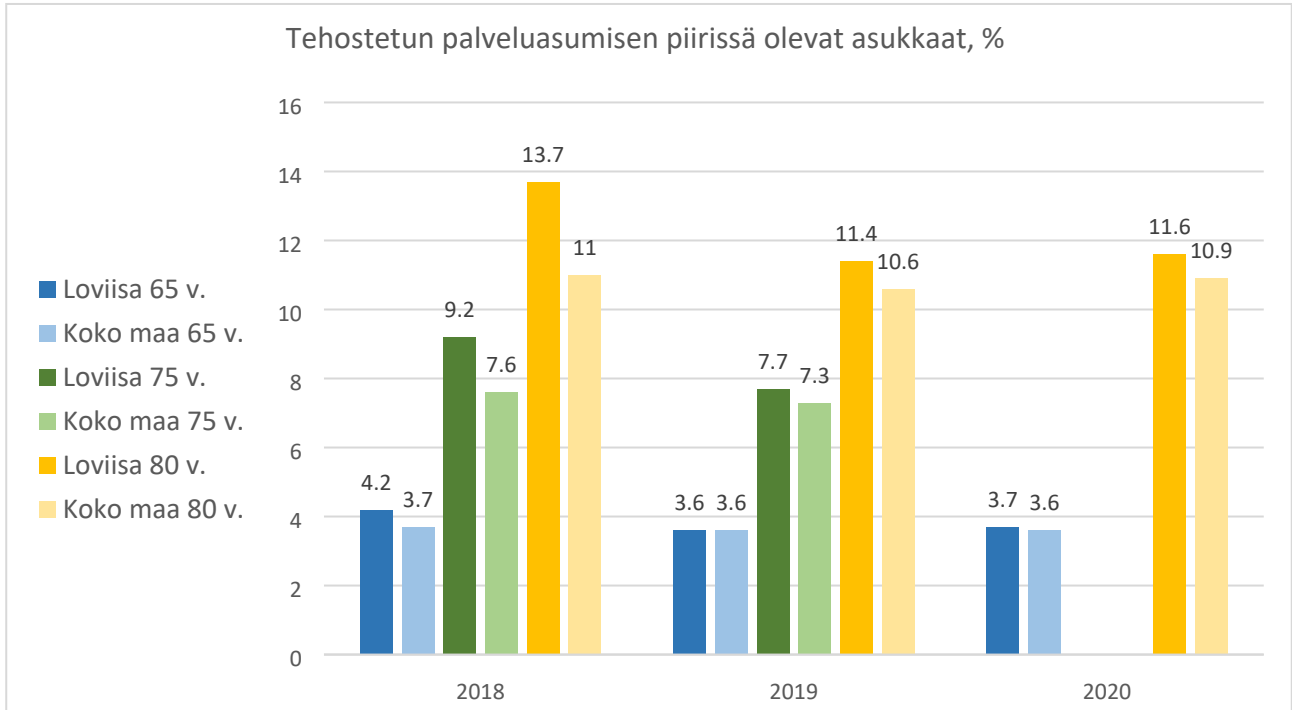
Kuva 1. Loviisan toteutunut väestö ajalta 2019–2020 ja väestöennuste ajalle 2021–2026

Väestöennuste 2021: Väestö 31.12.					
Loviisa		65–74	75–84	85–	75+
Toteutunut väestö	2019	2 523	1 242	530	1 772
	2020	2 485	1 318	546	1 864
Väestöennuste	2021	2 452	1 427	544	1 971
	2022	2 399	1 526	541	2 067
	2023	2 335	1 626	546	2 172
	2024	2 339	1 666	564	2 230
	2025	2 260	1 761	570	2 331
	2026	2 253	1 789	601	2 390

2.2 Palvelurakenne

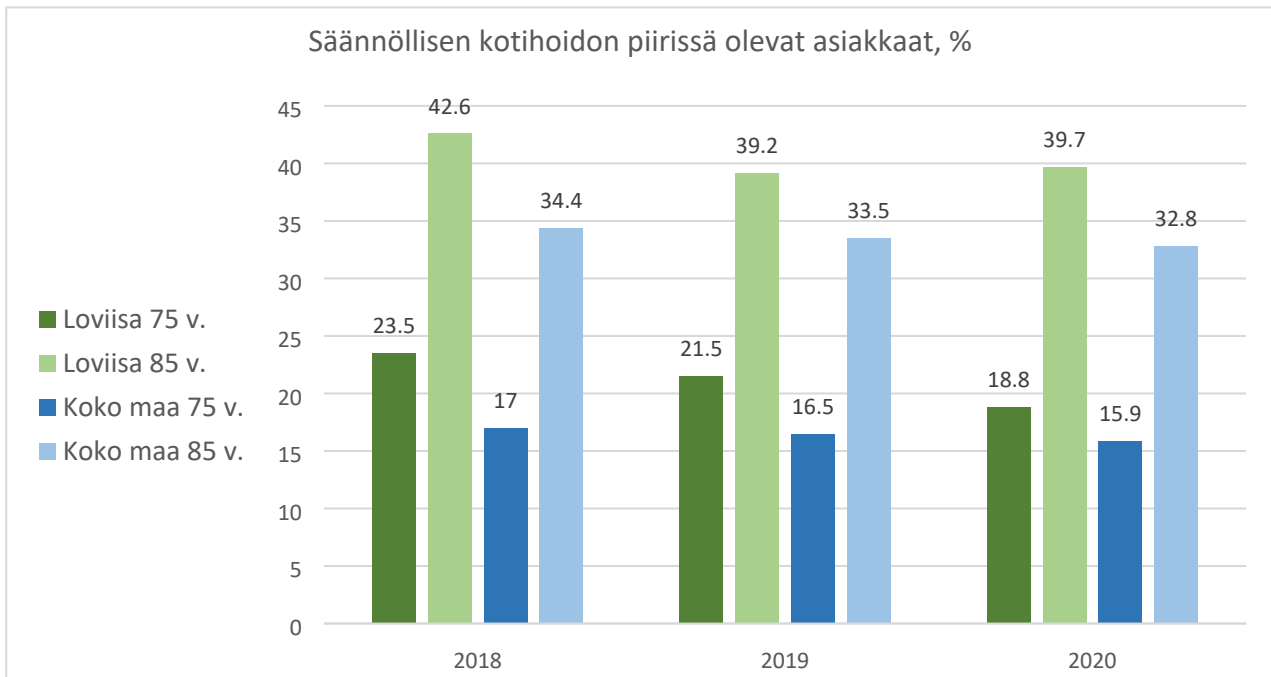
Loviisassa tehostetun palveluasumisen nykyiset osuudet yli 75-vuotiaista (8,2 prosenttia) ja alle 75-vuotiaista (yksi prosentti) ovat keskimääräistä korkeampia.

Kuva 2. Tehostetun palveluasumisen kehitys 2018–2019 (Lähde: Sotkanet)

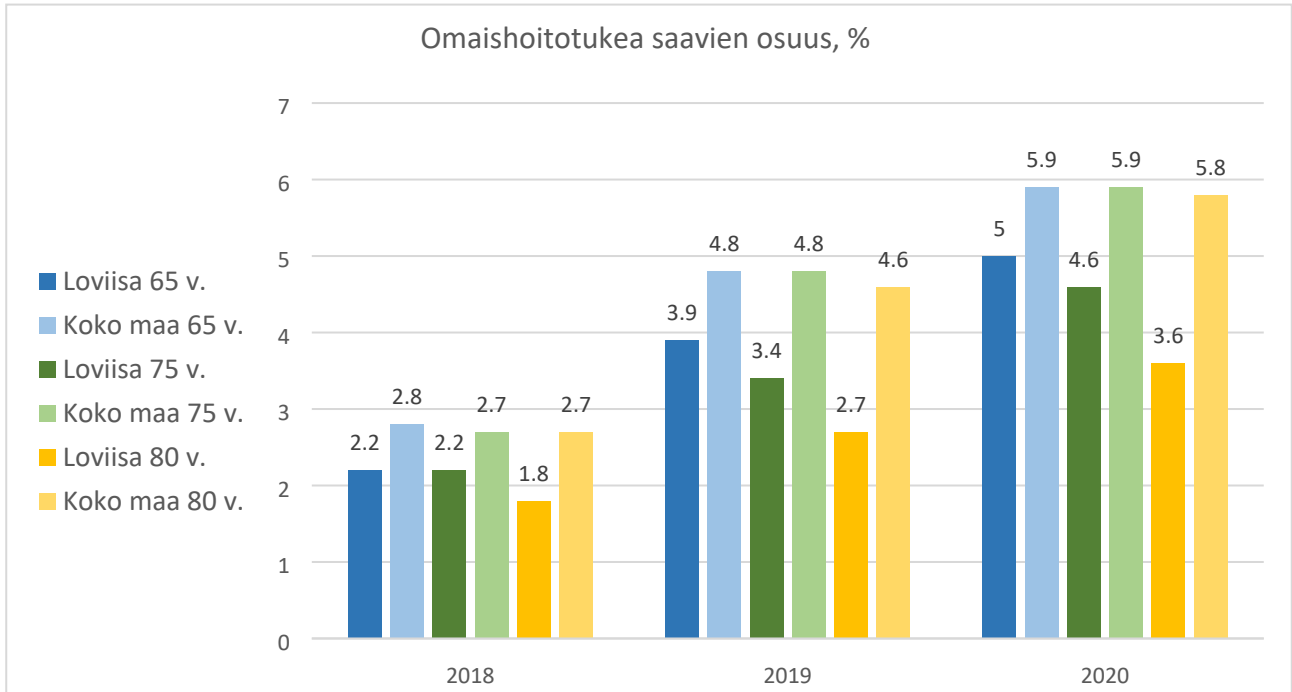
Loviisassa myös kotihoidon kattavuus on keskimääräistä korkeampi.

Kuva 3. Säännöllisen kotihoidon piirissä olevat asiakkaat (Lähde: Sotkanet)

Omaishoidon peittävyys on Loviisassa laskussa.

Kuva 4. Omaishoitotukea saavien osuus (Lähde: Sotkanet)

Loviisan palvelurakenteen kehittämiseen tavoitteina ovat, että vuoteen 2026 tehostetun palveluasumisen osuus on laskenut sekä alle että yli 75-vuotiaiden keskuudessa. Tavoitteena on myös, että kaupungista löytyy tulevaisuudessa enemmän palveluasumista, jonka järjestämisessä kaupunki voi olla yhteistyökumppanina, vaikka ei itse järjestäisikään sitä. Tavoitteena on, että kotihoidon kattavuus perustuu toimintakykymittarin käyttöön, siten että kotihoidon palveluita pystytään kohdistamaan entistä paremmin eniten palveluita tarvitseville.

3 Ikäystävällinen Loviisa

Loviisassa ikäihmisten osuus on suuri ja se kasvaa edelleen. Kaupungin strategisten tavoitteiden noudattamisessa Loviisan vahvuuteen kuuluu, että Loviisa on ikäystävällinen, ja että kaupunki on toimiva asuinpaikka myös ikäihmisille. Toimivassa, ikäihmisten toimintakykyä tukevassa ympäristössä korostuu turvallisuus, esteettömyys ja saavutettavuus. Tässä suunnitelmassa huomioidaan osallisuuteen, mielekkääseen arkeen ja toimiviin palveluihin liittyvät hyvinvoinnin osa-alueet.

3.1 Osallisuus

Hyvinvoinnin tärkeät ulottuvuudet ovat osallisuus ja yhteisöllisyys. Ikäihmisten mahdollisuus vaikuttaa, osallistua ja kokea kuuluvansa ympäröivään yhteisöön vaikuttaa koettuun terveyteen.

Tähän vaikuttavat esteetön asumisympäristö, mahdollisuudet vaikuttaa ja osallistua, yksilöllisesti suunnitellut tuet ja palvelut sekä resurssit osallistua.

Loviisan kaupungilla on tehty yhteinen asiakirja, missä on hyvinvointikertomus vuosille 2017–2020 ja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2021–2024. Loviisan kaupunki on osallistunut Itä-Uudenmaan esteettömyys- ja saavutettavuusohjelman 2021–2025 laadintaan. Loviisassa on laadittu osallisuusohjelma vuosille 2021–2023. Lisäksi kaupungissa on laadittu Loviisan liikenneturvallisuustyön tavoitteet ja toimenpiteet. Nämä kaikki suunnitelmat ja niiden toimeenpano edistävät myös ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitoa ja säilyttämistä.

Ikäihmiset nähdään Loviisassa resurssina. Ikäihmiset ovat aktiivisia vapaaehtoistoimijoita sekä yhdistysten ja järjestöjen toimijoita. Ikäihmiset ovat myös tärkeä taloudellinen resurssi monipuolisina palveluiden käyttäjinä ja ostovoiman tuojina. Vapaaehtoistoiminta nostaa ikäihmisten elämänlaatua sekä itse aktiivisena toimijana, että vapaaehtoistoiminnan kohderyhmänä.

Ikäihmisten osallisuutta parannetaan myös vanhusneuvoston toiminnan kautta ja myös asukasraadissa.

3.2 Ikäihmiset kulttuuri-, liikunta- ja sivistyspalveluiden käyttäjinä

Ikääntyneet ovat aktiivisia ja kiinnostuneita liikunta- ja kulttuuripalveluiden kuluttajia. Haasteena on tavoittaa myös henkilöitä, jotka eivät aktiivisesti hakeudu toiminnan tai palveluiden piiriin. Pandemia on myös tuottanut muuttuneita tarpeita ja tapoja tuottaa palveluita.

Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden toimintaa kehitetään ikäihmisten tarpeiden ja toiveiden perusteella. Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden toiminnassa

- panostetaan ikäihmisten tarpeiden tunnistamiseen ja asiakkaiden kokemusten saamiseen
- panostetaan tiedottamiseen eri kanavissa
- huomioidaan kuljetustarpeisiin liittyvät haasteet
- yhdistetään eri toimijoiden palveluita
- toteutetaan sähköisiä palveluita yksilöille ja ryhmille
- vahvistetaan ryhmäytymistä ja viihtymistä.

Ikäihmiset myös opiskelevat paljon. Opiskelu tulee mahdollistaa ja siinä tulee huomioida ikäihmisille soveltuvia tapoja toteuttaa toiminta.

3.3 Haavoittuvassa asemassa olevat ikäihmiset

Toimintaa ja palveluja suunniteltaessa tulisi erityisesti huomioida haavoittuvassa asemassa olevat ikäihmiset. Tämän ryhmän palvelutarpeesta huolehtiminen ajoissa vaikuttaa tulevaan palvelutarpeeseen. Suunnitelma etsivän vanhustyön käynnistämiseksi toteutetaan hyvinvointi- ja senioripalveluiden yhteistyönä.

4 Asiakkaiden saamat avopalvelut

4.1 Neuvonta ja ohjaus

Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeessa kehitetään ikäihmisten neuvontaa ja ohjausta. Tavoitteena on luoda alueellinen neuvontapalvelu sekä laajentaa palvelua erilaisilla neuvontapisteillä, chatilla ja sähköisellä palveluluettelolla.

Asiakasohjausta kehitetään edelleen yhdenmukaistamalla palveluiden myöntämisperusteita, alkuarviointia ja palvelutarpeen arviointia.

4.2 Ikäneuvola

Ikäihmisten toimintakyvyn ylläpidon kannalta on keskeistä, että erilaisia terveysongelmia voidaan ennakoida ja ennaltaehkäistä. Ikäneuvolatoiminta on ikääntyneille tarkoitettua terveysneuvontaa, josta on luotu erilaisia malleja Suomessa viime vuosina. Sopivan mallin kehittäminen ja ikäneuvolan toteuttaminen ovat osa toimenpideohjelmia.

4.3 Kuntoutuspalvelut

Ikäihmisten toimintakykyyn voidaan vaikuttaa erilaisilla kuntouttavilla palveluilla. Kuntoutus on tarjottava riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta tuloksellisuutta saavutetaan. Osana suunnitelmaa kotikuntoutusta, päivätoimintaa ja asumisyksiköissä tarjottavia kuntouttavia palveluita muutetaan. Näiden palveluiden piiriin tulisi ohjautua riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta palveluista olisi hyötyä ja ne olisivat vaikuttavia.

Saavutettavuutta kuntoutuspalveluissa lisätään tuottamalla palvelut yksiköiden välisenä yhteistyönä. Asiakkaat ja läheiset vaikuttavat aktiivisesti palveluiden muotoiluun ja toteutukseen.

4.4 Kotihoito

Kotihoidon kehittäminen keskittyy omahoitajuuden vahvistamiseen ja verkostomaisen työskentelyn hyödyntämiseen. Kotihoitoa kehitetään voimakkaasti osana tulevan hyvinvointialueen valmistelutyötä. Kotihoidon henkilöstörakenne kehitetään tulevien mitoitussuosituksen mukaisesti.

4.5 Omaishoito

Tavoitteena on omaishoidon osuuden nostaminen sekä hoitajien ja hoidettavien hyvinvoinnista ja toimintakyvyn ylläpidosta entistä paremmin huolehtiminen. Omaishoitoperheille tarjotaan moniammatillisen tiimin palveluita ja tukea. Omaishoitoperheiden palveluita muutetaan ennakkoluulottomasti perheiden yksilöllisten ja muuttuvien tarpeiden mukaisesti.

5 Asiakkaiden saamat asumispalvelut

Loviisassa on aiempina vuosina toteutettu laaja asumispalveluiden kehittämissuunnitelma, jossa rakennuskanta on uusittu. Asumispalveluiden osalta kehitetään suunnitelmajakson aikana toimintaa sisällöllisten teemojen pohjalta sekä henkilöstörakenteen kehittämällä. Laatutyö ja toimintakyvyn ylläpito ohjaavat asumispalveluyksiköiden toimintaa.

5.1 Osallisuuden edistäminen asumispalveluissa

Ikäihmisten osallisuus on

- mahdollisuus vaikuttaa palveluihin, sekä saatavuuteen että laatuun
- oikeus ilmaista ja tulla kuulluksi mielipiteistensä
- oikeus omannäköisen arjen luomiseen
- oikeus kuulua ”ryhmään”, mutta tulla nähdyksi ja kuulluksi myös yksilönä
- mahdollisuus olla aktiivinen ja osallistua mielekkääseen tekemiseen omien voimavarojen ja rajojen puitteessa
- sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen omaisiin ja läheisiin, sekä tarvittaessa tuen saamista siihen
- saada riittävästi tietoa, selkokielellä, jotta ikäihminen pystyy ottamaan kantaa ja tekemään päätöksiä omista asioistaan
- osallistua ja ottaa kantaa oman hoitosuunnitelman ja omien hoitolinjauksien tekemiseen ja sisältöön
- oikeus kanssakäymiseen toisten ihmisten kanssa useamman kerran päivässä.

Osallisuus varmistetaan jokapäiväisellä avoimella keskustelulla ja pyytämällä palautetta asiakastytyväisyyskyselyllä. Mielipiteet, toivomukset ja kannanotot kirjataan hoitosuunnitelmaan, jotta kaikki hoitoon osallistuvat ovat niistä tietoisia. Ikäihmisten osallisuuden mahdollistaminen on osa hoitotyötä.

Osallisuutta parannetaan myös palveluasumisen asiakasraatien kautta.

5.2 Itsemääräämisoikeuden ulottuvuuksia

Itsemääräämisoikeudella tarkoitetaan yksilön oikeutta tehdä omaa elämäänsä koskevia valintoja ja päätöksiä ja toteuttaa niitä. Asiakkaan itsemääräämisoikeutta, oikeutta yksityisyyteen, liikkumisvapautta ja muita perusoikeuksia kunnioitetaan. Asiakkaan palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipiteet. Asiakkaalla on mahdollisuus elää omassa rytmisään ja tehdä valintoja arkisissa asioissa. Asiakas tuntee ympäristön kodikseen ja olonsa turvalliseksi. Yksiköissä laaditaan ennalta suunnitellut käytänteet ja kirjallinen suunnitelma siitä, miten asiakkaan itsemääräämisoikeutta edistetään ja tuetaan.

5.3 Toimintakyvyn arviointi

Senioripalveluissa otetaan käyttöön RAI-toimintakykymittari, jonka kautta saadaan laatumittareita ja muita mittareita toiminnan sisällön, rakenteen ja osaamisen kehittämiseksi. RAI -järjestelmän avulla Loviisa saa arvokasta vertailutietoa toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden mittaamiseksi. Arviointi osoittaa myös, miten kuntouttavaa toimintaa tulisi kohdentaa asiakkaille palveluissa.

6 Muuttuva henkilöstörakenne senioripalveluissa

Päivitetty lainsäädäntö on asettanut henkilöstömitoitukselle sitovia tavoitteita. Asumispalveluiden henkilöstöä lisätään suunnitelmallisesti. Henkilöstön ammattirakenne muuttuu kauden aikana, ja uusia vakansseja perustetaan. Toimenpidesuunnitelma sisältää henkilöstörakenteen kehittämissuunnitelman.

Senioripalveluiden avopalveluiden henkilöstöä lisätään tulevan lainsäädännön ja suositusten mukaisesti. Ammattirakenne avopalveluissa muuttuu kauden aikana, ja uusia vakansseja perustetaan ja aikaisempia muutetaan. Toimenpidesuunnitelma päivitetään kauden aikana avopalveluiden henkilöstörakenteen kehittämissuunnitelmalla.

7 Arviointi ja mittarit

Suunnitelman toimenpideosion toteutusta seurataan ja suunnitelma päivitetään vuosittain vastaamaan muuttuneita tarpeita Loviisassa. Toimenpidesuunnitelman arviointi perustuu mittareiden ja indikaattoreiden seuraamiseen, jotka ohjaavat suunnitelman päivittämistä. Tärkein mittari on ikäihmisten palvelurakenne ja ikäihmisten terveyteen liittyvät indikaattorit.

Palvelurakenteen kehittyminen, palveluiden monipuolistuminen ja joustavien palveluiden käyttöönotto ovat osa kokonaisuutta.

8 Lähteet

Loviisan kaupungin hyvinvointikysely vuonna 2021

Senioripalveluiden asiakastytyväisyyskysely vuonna 2020

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvulaista 28.12.2012/980

Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030: Tavoitteena ikävyvykäs Suomi. Sosiaali- ja terveystalvulaista 2020:31

Kuntoutuksen uudistaminen: Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelma vuosille 2020–2022. Sosiaali- ja terveystalvulaista 2020:39

Kohti ikäystävällistä yhteiskuntaa: Iäkkäiden henkilöiden palvelujen uudistamistyöryhmän raportti. Raportteja ja muistioita 2020:16 sosiaali- ja terveystalvulaista 19.05.2020

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: Tavoitteena ikäystävällinen Suomi. Sosiaali- ja terveystalvulaista 2020:29

Vireyttä seniorivuosiin: ikääntyneiden ruokasuositus. THL 2020

Valtioneuvoston periaatepäätös. Potilas- ja asiakasturvallisuusstrategia 2017–2021. Sosiaali- ja terveystalvulaista 2017:9.

Potilas- ja asiakasturvallisuusstrategia 2017–2021. Toimeenpanosuunnitelma. Sosiaali- ja terveystalvulaista 2020:1

Loviisan kaupungin strategia 2021

Hyvinvointikertomus 2017–2020 ja hyvinvointisuunnitelma 2021–2024

Loviisan kaupungin osallisuusohjelma 2021–2023

Esteettömyys- ja saavutettavuusohjelma 2021–2025

Loviisan liikenneturvallisuustyön tavoitteet ja toimenpiteet